Prof. dr Nedžad Bašić, redovni profesor, naučni savjetnik Evropskog defendologija centra Banja Luka

BALKANSKI KAFE U KIJEVU (VIII)

Stanje zamračenog uma: rat je mir, sloboda je ropstvo, neznanje je moć (Orwel)

Imaginarne filozofske rasprave u „balkanskom kafeu“ u Kijevu za trenutak su se pomjerile ka svom izvorištu na Balkanu, gdje je i nastala ideja o otvaranju ove debate koja nema namjeru baviti se političkim tračarenjima, već isključivo da pomogne „kafanskim gostima“ da sagledaju onu manje nevidljivu stranu „političkog fantaziranja“ i „kafanskog tračarenja“. Kako se gostima u „balkanskom kafeu“ u Kijevu učinilo da ima dosta sličnih i paralelnih političkih fantaziranja i tračarenja u balkanskom i u kijevskom kafeu, u kojima su namjere i radnje glavnih protagonista, i na jednom i na drugom mjestu, skoro pa identične, što bi moglo dobiti iste ili slične praktične performance, prihvaćena je ideja da se rasprava za trenutak izmjesti u „balkanski kafe“ u Sarajevu. I ovdje, kao i u „balkanskom kafeu“ u Kijevu glavne teme „političkog fantaziranja“ i „kafanskog tračarenja“ su: 1. kako iskoristiti manjinske nacionalne zajednica koje su ostale živjeti u drugim državama nakon raspada zajedničke im države, u političke ciljeve destrukcije i razaranja tih država; 2. kako stvoriti savez između vladara (države) i boga (crkve) kako bi se obezbjedio prošireni životni prostor nacije u kojem moć vladara i duhovnost crkve postaju neupitni a da se to ne shvati kao „lebensraum“ nacistička teorija životnog prostora; 3. kako stvoriti novi „nacionalni svijet“ i obnoviti nacionalnu imperiju kako bi se definitivno razorila zajednica evropskih naroda, kao krajnji cilj ovih „političkih fantaziranja“ i „kafanskih tračarenja“. Te „političke fantazije“ i „kafanski tračevi“ ujedinjuju balkanske i kijevske „kafanske goste“ uvodeći ih u imaginaciju koja postaje sve više njihova stvarnost koju ne mogu napustiti, što zbog zaključanih vrata „kafea“, što zbog njihove volje da ostanu u tom ambijentu. U ovoj prvoj debati u „balkanskom kafeu“ u Sarajevu nemamo namjeru ulaziti u samu suštinu „političkih fantazija“ ni „kafanskih tračeva“. Nemamo namjeru amnestirati ni jednog lokalnog moćnika ni političara, a po najmanje onog koji je nespretno, namjerno ili ne namjerno, formulirao svoju „doktrinu pripravnosti“ koja je okarekterisana kao „velika prijetnja miru“, zbog koje se je digla tolika buka s puno netrpeljivosti, mržnje i isključivosti, što je dovelo do velike nelagode i straha koji se širi Balkanom.

„Doktrina pripravnosti“ nema tendenciju imati značenje „prijetnja miru“, kako je to doživljeno u datoj atmosferi, već više nosi prijetnju pasivizacije i uspostavljanja političke kontrole nad onima koji su „u pripravnosti prebrojani i postrojeni.“ „Doktrina pripravnosti“ nosi mnogo veću opasnost uspostavljanja kontrole nad „etničkom grupom“ što samo po sebi vodi unutarnjoj destrukciji zajednice slobodnih ljudi, što vodi isključenju svake mogućnosti unutarnje dinamizacije društva, a time i isključenju slobode pobune čovjeka protiv marginalizacije, segragacije i diskriminacije. U suštini ova sporna „doktrina“ koja je izazvala toliko burnih reakcija nije ništa drugo nego poziv na suspenziju slobode i pobune čovjeka protiv diskriminacije i dalje segragacije bosanskog društva kako bi se zadržala postojeća politička arhitektura i obezbjedile pozicije vlasti. Sumnju da bi se u „doktrini pripravnosti“ moglo raditi o nečem drugom, a ne o stvarnoj prijetnji miru koju bi ta „doktrina“ mogla nositi sa sobom, pobuđuju činjenice da u toj općoj orkestraciji ove halabuke najviše napreduju oni koji su bili glavni inovatori i nosioci jedne od najbrutalnijih i najnečovječnijih podjela i segragacija u koju su gurnuti narodi BiH na samom kraju prošlog stoljeća. Njihova histerična ljutnja i prijetnja prema opravdanoj pobuni slobodnog čovjeka, otvara nove sumnje i nova nepovjerenja čovjeka prema pobuni i slobodi, što daje novi impuls **negiranju prava na pobunu bez kojeg nema ni slobode čovjeka.** Kao i prethodna „doktrina pripravnosti“ tako i ova „doktrina prijetnje miru“ ima isti cilj: isključiti mogućnost pobune slobodnog čovjeka i zadržati postojeću arhitekturu vlasti koja preživljava na strahovima od rata. I jedni i drugi na taj način vješto izmiču kontroli slobodnog čovjeka koji se buni protiv segregacije i protjerivanja iz civilizacije kojoj pripada i kojoj žele pripadati. Pobunu slobodnog čovjeka i jedna i druga „doktrina“ nastoje držati na diskretnoj liniji balansiranja između prava i slobada čovjeka i prava i sloboda grupe (zajednice). U tom balansiranju između prava i sloboda pojedinca i grupe, prava pojedinca se najčešće sistemski zanemaruju i negiraju, što redovito otvara nova brojna pitanja i sumnje koje izvlače neshvatljiv naboj mržnje i netolerancije čovjeka prema čovjeku, grupe prema grupi, što najčešće ima tendenciju da preraste u apokaliptičan strah od novih protjerivanja, silovanja i ubijanja, što koči slobodu pobune čovjeka protiv diskriminacije, korupcije, laži, što se legalizira kroz razne doktrine pripravnosti, prijetnje miru, nejednakosti, legitimnosti, separacije, unitarnosti i sl. Kroz pobunu protiv segregacije i diskriminacije, čovjek se odupire izolacionizmu, mržnji i marginalizaciji i na taj način ukazuje na svu pogubnu moć nacionalizma, ali i na nezamjenljiv značaj slobode čovjeka u ljudskom univerzumu. Samo pobuna omogućuje čovjeku da definitivno postane svjestan stvarnosti u kojoj živi što mu

omogućuje da napokon izađe iz nametnutog okvira halucinacija i imaginacija i da se definitivno otkrije onakvim kakav jeste, a ne kakav odgovara volji njegovog vladara i duhovnog pokrovitelja. To oslobađanje čovjeka od vladarevog i crkvenog patronstva vodi u otvaranje zamagljenog vidika između prava i sloboda čovjeka i prava i sloboda grupe, što definitivno otvara mogućnost da se taj odnos iskaže onakvim kakav stvarno treba da bude, ne dozvoljavajući lokalnim političarima da ga deformišu onako kako njima odgovara. Možda bi to moglo biti najdragocjenije dosegnuće sarajevske pobune čovjeka protiv njegove marginalizacije i segragacije koja je izazvala toliko uznemirenosti i straha kod lokalnih političkih moćnika na Balkanu. Ta pobuna mogla bi biti od velike koristi za čovjeka i cijelo čovječanstvo ako bi Visoki namjesnik međunarodne zajednice u BiH uspio da nađe ključ kako osloboditi čovjeka iz mreže manipulacija, laži, nemorala, licemjerja i kriminala lokalnih moćnika i prevaranata, tako što će ga ohrabriti da definitivno odbaci kao „vlažan gunj“ sve njihove laži, manipulacije, prevare i licemjerstvo.

„Smatram da je za Nijemce kajanje besmisleno. Pod tim ne podrazumjevam da bi naprosto trebalo da izbrišu iz sjećanja krivicu iz prošlosti. Ne. Ali siguran sam da neće zaslužiti oproštaj koji bi mogli dobiti od cijelog svijeta samo time što će predusretljivo izražavati kajanje. Naprotiv, zaslužiće ga potpunom, iskrenom posvećenošću budućnosti okrenutoj slobodi i radu, čvrstom željom da izgrade takvu budućnosti time što će u svojim redovima imati što veći broj ljudi dobre volje. Možda ova drama može – ne da ih odvede u takvu budućnost – nego da ih ohrabri da ciljaju u tom smjeru“. ***(Jean-Paul Sartre)***